

Uusi työehtosopimus:

Palkkaryhmien sisältö ja palkkaryhmiin siirtyminen

Uusi henkilökohtaisia avustajia koskeva valtakunnallinen työehtosopimus astui voimaan 1.2.2018. Työehtosopimuksessa on uutena asiana siirtyminen valtakunnalliseen palkkaan ja kahteen palkkaryhmään. Tämä on ensimmäinen kahdesta Heta-Liiton uutiskirjeestä, joissa käsitellään palkkaryhmiä.

Tässä uutiskirjeessä käsitellään palkkaryhmien sisältöä ja palkkaryhmiin siirtymistä. Toisessa kirjeessä keskitytään palkkaryhmien mukaisten tuntipalkkojen suuruuteen ja palkankorotuksiin sekä kokemuslisiin. Jos työnantaja tietää varmasti, että hänen työntekijänsä eivät tule kuulumaan palkkaryhmään B, ei työnantajalla välttämättä ole tarvetta perehtyä tämän kirjeen palkkaryhmää B koskevaan osioon. Jos työnantaja on kuitenkin epävarma asiasta, kannattaa koko kirje lukea.

Voimassaoleva vammaispalvelulaki mahdollistaa hoivan, hoidon ja valvonnan olemassaolon osana henkilökohtaista apua, kunhan ne eivät ole pääosa sitä. Näin ollen terveydenhoidolliset tehtävät voivat olla osa henkilökohtaisen avustajan työnkuva. Käytännössä henkilökohtaiset avustajat ovat näitä tehtäviä tehneetkin ja tulevat jatkossakin tekemään. Jatkossa työntekijälle maksetaan myös asianmukaista palkkaa työtehtävän vaativuuden mukaan.

Palkkaryhmiin kuuluminen

Työehtosopimuksessa on sovittu kahdesta palkkaryhmästä. Työntekijä kuuluu palkkaryhmään A, jos hänen työtehtävänsä eivät ole sellaisia, että ne oikeuttaisivat palkkaryhmän B mukaiseen tuntipalkkaan. Palkkaryhmään B työntekijä kuuluu, jos hänen työtehtäviinsä sisältyy pysyvästi sellaisia hoidollisia tehtäviä, jotka vaativat erityistä osaamista tai koulutusta. Työntekijän palkkaryhmä määrittyy siis työntekijän työtehtävien perusteella. Työntekijän koulutustaso yksin ei oikeuta häntä saamaan palkkaryhmän B mukaista palkkaa, jos työtehtävien perusteella työntekijä kuuluu palkkaryhmään A. Ratkaiseva asia on nimenomaan työtehtävät kyseisessä työsuhteessa.

Työnantajan eri työntekijät voivat kuulua eri palkkaryhmiin. Eri työntekijöillä voi olla erilaisia työtehtäviä, jolloin osalla työntekijöistä voi olla palkkaryhmän B mukaiseen palkkaan oikeutavia työtehtäviä ja toisilla työntekijöillä ei.

Työnantajalla on tulkintaetuoikeus päättää, kumpaan palkkaryhmään työntekijä kuuluu. Jos palkkaryhmään kuulumisesta syntyy riita, asian ratkaisevat työehtosopimuksen osapuolet eli Heta-Liitto ja JHL. Kunnalla ei ole toimivaltaa määrittää, mitkä työtehtävät oikeuttavat tai eivät oikeuta työehtosopimuksen mukaisen palkkaryhmän B palkkaan. Jos kunta on eri mieltä työnantajan päätöksestä, sen on tarvittaessa selvitettävä työtehtävän kuuluminen palkkaryhmään olemalla yhteydessä Heta-Liittoon tai JHL:ään.

On erittäin tärkeää, että työnantaja noudattaa häntä koskevaa henkilökohtaisen avun päätöstä. Kunnan korvausvelvollisuus rajoittuu lähtökohtaisesti henkilökohtaisen avun päätöksen sisältöön. Jos työnantaja teettää työntekijällä tehtäviä, jotka eivät ole henkilökohtaisen avun päätöksen mukaisia, kunta ei välttämättä korvaa palkkoja.

Lisäksi on erittäin tärkeää, että jos työntekijän henkilökohtainen tuntipalkka on korkeampi kuin työehtosopimuksen palkkaryhmän määrittämä palkka, sitä ei saa laskea.

Palkkaryhmien sisältö

Palkkaryhmät ovat olleet olemassa työehtosopimuksen voimaantulosta 1.2.2018 alkaen. Niitä ei kuitenkaan ole työehtosopimuksen pohjalta velvollisuus ottaa käyttöön ennen 1.6.2018. Näin ollen kunnalla ei ole lakisääteistä velvoitetta korvata palkkaryhmän B mukaista palkkaa ennen kesäkuun alkua. Jos työnantaja siis harkitsisi palkkaryhmä B:n käyttöönottoa ennen 1.6.2018, pitää työnantajalla olla varma tieto siitä, että kunta suostuu korvaamaan palkkaryhmä B mukaisen korkeamman palkan.

Työehtosopimuksen määräyksen mukaan työntekijä kuuluu palkkaryhmään B, kun hän tekee pysyvästi hoidollisia tehtäviä, jotka vaativat erityistä osaamista ja koulutusta.

Pysyvyydellä tarkoitetaan sitä, että tehtävän tulee toistua säännöllisesti ja olla pitkäaikainen tai pysyvä. Jos työtehtävän tiedetään olevan vain lyhytaikainen esimerkiksi leikkauksen jälkeinen akuutti haavanhoito, jota ei tarvita pitkää aikaa, ei työntekijä ole oikeutettu palkkaryhmän B mukaiseen palkkaan.

Hoidollisuudella tarkoitetaan sitä, että tehtävän täytyy liittyä vammaisen henkilön fyysisen terveyden hoitoon. Yksi työtehtävän hoidollisuutta osoittava asia voi olla se, että työtehtävä kohdistuu vammaisen henkilön kehoon.

Esimerkkinä voidaan mainita itsenäinen lääkkeiden jakaminen. Jos työnantaja ei pysty itse varmistumaan siitä, kuinka paljon ja mitä lääkettä otetaan, tai valvomaan, mitä lääkettä ja paljonko työntekijä laittaa dosettiin, työtehtävä voidaan katsoa palkkaryhmän B mukaiseksi. Toinen lähtökohtaisesti palkkaryhmän B mukainen tehtävä on työntekijän itsenäisesti suorittama katetrointi eli esimerkiksi tilanne, jossa työntekijän vastuulla on katetrin asettaminen paikalleen.

Jos työntekijä avustaa katetroinnissa esimerkiksi ojentamalla välineitä tai desinfioimalla tilan, mutta työnantaja itse suorittaa katetroinnin, ei työntekijä ole oikeutettu palkkaryhmän B mukaiseen palkkaan.

Erityinen osaaminen tai koulutus tarkoittaa, että tehtävän suorittaminen edellyttää jonkinlaista koulutusta tai muuta erityistä osaamista itsenäisesti. Työnantajalla on velvollisuus huolehtia, että työntekijällä on tarvittava osaaminen tai koulutus näihin työtehtäviin. Lisäksi erityistä osaamista tai koulutusta vaativa tehtävä on lähtökohtaisesti sellainen, että sen vääränlainen suorittaminen saattaa aiheuttaa avustettavalle henkilölle terveydellistä haittaa.

Palkkaryhmän A mukaisia tehtäviä ovat siis muut kuin hoidolliset tehtävät, esimerkiksi

- kommunikoinnissa avustaminen
- tavanomainen kotitaloustyö, kuten siivous tai ruoanlaitto
- avustettavan henkilön hygieniasta huolehtiminen
- potilasnosturin käyttäminen
- pelkkä laitteiden tai välineiden puhdistaminen tai huoltaminen
- henkilökohtaisen avun saajan eläinten hoitaminen tai niiden terveydestä huolehtiminen
- sellaiset hoidolliset tehtävät, jotka eivät edellytä erityistä osaamista tai koulutusta, kuten tavanomaisten haavojen puhdistus

Nämä edellä mainitut tehtävät eivät siis oikeuta palkkaryhmän B mukaiseen korkeampaan palkkaan. Lista on vain esimerkkilista, ja kutakin työsuhdetta tulee tarkastella erikseen.

Palkkaryhmien sisällön kohdalla on erittäin tärkeää muistaa, että työehtosopimus ei määrittele, mitä työtehtäviä henkilökohtainen avustaja voi työnantajamallissa tehdä. Työehtosopimuksella ei siis oteta kantaa siihen, voiko henkilökohtainen avustaja tehdä hoidollisia tehtäviä tai edellyttääkö tietyn tehtävän suorittaminen koulutusta. Tämä jää lainsäädännön ja muiden normien varaan. Yleisesti ottaen nimikesuojattujen ammattihenkilöiden työtehtävät (esim. lähihoitaja) eivät ole niin tiukasti säänneltyjä vain kyseisen koulutuksen omaaville kuin laillistettujen ammattihenkilöiden tehtävät (esim. terveyden- ja sairaanhoitaja). Työehtosopimuksella on vain määrätty, että mikäli työntekijä tekee palkkaryhmän B mukaisia työtehtäviä, pitää hänelle myös maksaa sen mukaista palkkaa.

Palkkaryhmiin siirtyminen

Palkkaryhmiin siirtyminen on yksi tämän työehtosopimuksen suurimmista muutoksista. Työehtosopimus antaa työnantajille, työntekijöille sekä kunnille mahdollisuuden valmistautua palkkaryhmien ja valtakunnallisen palkan aiheuttamiin muutoksiin ja kustannuksiin.

Palkkaryhmä A

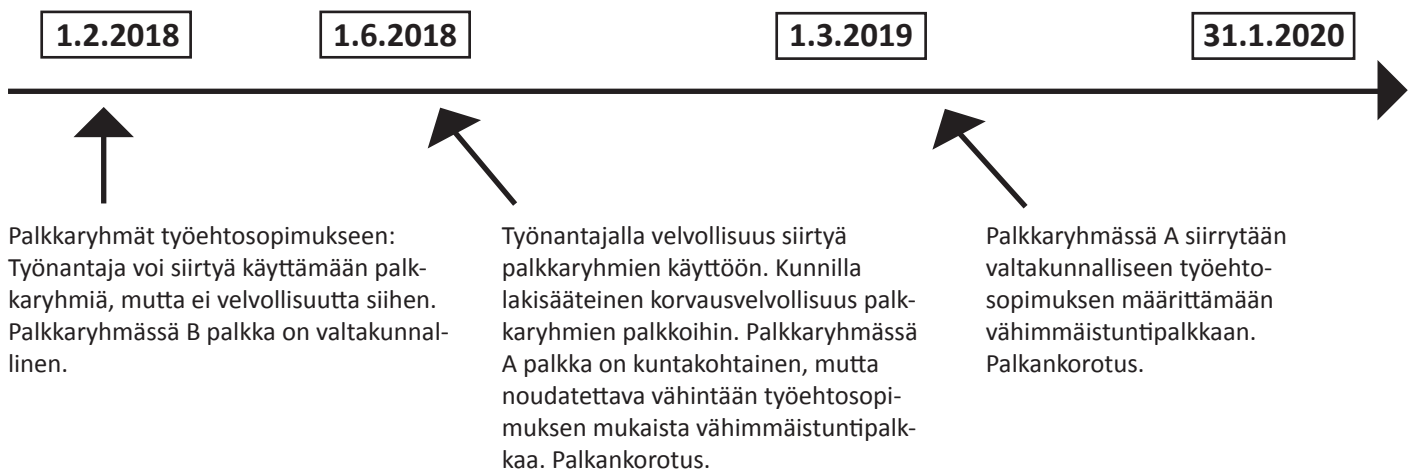
Työehtosopimuksen alussa 1.2.2018-31.5.2018 palkkaryhmän A tuntipalkan määräytymisessä ei tapahdu muutosta aikaisempaan. Kesäkuun alussa eli 1.6.2018 työnantajalla on velvollisuus siirtyä palkkaryhmiin eli ryhmitellä työntekijänsä ja alkaa maksaa heille sen palkkaryhmän mukaista tuntipalkkaa, johon kukin työntekijä kuuluu. Tällöin työntekijän palkka määräytyy työehtosopimuksen kohdan ”Palkan määräytyminen 1.6.2018-28.2.2019” sekä palkkasopimuksen mukaisesti.

Isompi muutos tapahtuu 1.3.2019. Tällöin palkkaryhmässä A siirrytään valtakunnalliseen palkkaan. Tällöin siis nykyisten kuntakohtaisten palkkojen noudattaminen loppuu ja siirrytään työehtosopimuksen mukaiseen vähimmäistuntipalkkaan. Jos työntekijälle on ennen muutosta maksettu korkeampaa palkkaa, ei sitä voida laskea.

Palkkaryhmä B

Palkkaryhmä B koskee vain niitä työntekijöitä, jotka ryhmitellään palkkaryhmään B kuuluviksi. Jos työnantajalla ei ole yhtään palkkaryhmään B kuuluvaa työntekijää, ei tämä kohta koske häntä.

Palkkaryhmä B on ollut valtakunnallinen heti työehtosopimuksen alusta 1.2.2018 lähtien. Työehtosopimuksen mukaan velvollisuus palkkaryhmiin siirtymiseen on kuitenkin vasta 1.6.2018. Vasta tällöin kunnilla on lakisääteinen velvollisuus korvata palkat palkkaryhmien mukaan.

Toimintaohjeet

Työnantaja

Palkkaryhmät on otettava käyttöön viimeistään 1.6.2018. Tämä edellyttää, että kunnassa on tieto siitä, mihin palkkaryhmään Heta-Liiton jäsenen työntekijät kuuluvat. Työnantajan on siis:

1. ryhmiteltävä työntekijänsä palkkaryhmiin ja ilmoitettava työntekijöille, mihin palkkaryhmiin he kuuluvat
2. ilmoitettava oman kuntansa vammaispalveluun, mihin palkkaryhmään työntekijä työnantajan näkömuk- sen mukaan kuuluu. Ilmoittamisen voi tehdä vapaamuotoisesti tai hyödyntää Heta-Liiton ilmoitusloma- ketta.
3. valvottava, että kunta alkaa korvata työntekijän palkan palkkaryhmän mukaisesti viimeistään 1.6.2018 tehdystä työstä alkaen.

Kunta

Kunnan tehtävä on selvittää Heta-Liiton jäsenten työntekijöiden palkkaryhmiin kuuluminen ja huolehtia, että työntekijöiden palkat tulevat korvatuksi oikein ja oikea aikaisesti heidän palkkaryhmänsä mukaisesti.

Heta-Liiton uutiskirjeissä käsitellään yksittäisiä henkilökohtaisen avustajan työnantajuuteen liittyviä kysymyksiä. Mikäli Heta-Liiton uutiskirjeitä välitetään eteenpäin, tulee kirjeen sisältö välittää lyhentämättömänä ja muokkaamattomana sekä mainita lähde. Heta-Liiton uutiskirjeitä on mahdollista hyödyntää esimerkiksi vammaispalvelun viranomaisviestintää täydentävänä materiaalina mutta ei sen korvaajana. Jos kirjettä hyödynnetään viranomaisviestinnässä, tulee viranomaisen aina varmistua välittämiensä tietojen oikeellisuudesta ja ajantasaisuudesta.

Heta — Henkilökohtaisten Avustajien Työnantajien Liitto ry

Tykistökatu 6 B, 20520 Turku • toimisto puh. 02 4809 2400 ark. klo 9-11 • HetaHelp-neuvontapalvelu puh. 02 4809 2401 ark. klo 9-11 • heta@heta-liitto.fi • www.heta-liitto.fi • www.facebook.com/hetaliitto • www.twitter.com/hetaliitto